

ἔδειπνε μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ κήπῳ. Δὲν ἐγνώριζον ὅτι ἔδειπνει διὰ τελευταίαν φορὰν. Πρὸς τὸ ἐσπέρας ὁ διδάκτωρ Γαίθιος ἦλθεν εἰς τὴν γερμανικὴν οἰκίαν. Ἀδελφὸς, ἡ Καρλόττα, καὶ ἐγὼ ἔσχομεν παραδόξῳν τινα συνδιαλέξιν περὶ τῆς μελλούσης μετὰ θάνατον καταστάσεως τῆς ψυχῆς, περὶ τῆς ἀπελεύσεως καὶ ἐπιστροφῆς. Δὲν ἤρχισεν ἐκεῖνος, ἀλλὰ ἡ Καρλόττα . . . Ὑπεσχέθημεν πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἐκεῖνος ὅστις θ' ἀποθάνῃ πρότερον τῶν ἄλλων νὰ ἐπανεέλθῃ, εἰ δυνατόν, νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἐπιζῶντας εἰδήσεις περὶ τῆς ἄλλης ζωῆς. Ὁ Γαίθιος ἦτο καταβιβημένος . . . ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι ἐμελλε ν' ἀναχωρήσῃ αὐρίον. »

Τῇ ἐπαύριον τῷ τι, 17 Σεπτεμβρίου, ὁ Γαίθιος ἀφῆκε τὸ Βέτζλαρ διὰ παντός.

Ὁ δὲ Κέστνερος ἐλάμβανε τὸ ἐξῆς γραμματίον.

« Δὲν θὰ ἦναι πλέον ἐδῶ. Κέστνερε, ὅταν θὰ λάβῃτε τὸ γραμματίον τοῦτο δὲν θὰ ἦναι τότε πλέον ἐδῶ. Δότε τὸ ἕτερον εἰς τὴν Καρλότταν. Ἡσυχάσαθ' ὀλίγον ἀλλ' ἢ συνδιαλέξισαί με κατεσπάρασε. Γῆστιγμὴν ταύτην δὲν δύναμαι νὰ σὰς εἶπω ἄλλο παρὰ τὴν λέξιν ταύτην Ὑγίαινε! Ἀκόμη στιγμὴν μίαν, καὶ δὲν θὰ ἀνεχαιριζόμεν πλέον! Τώρα εἶμαι μόνος, καὶ αὐρίον ἀναχωρῶ. ὦ! ἀθλία μου κεφαλή! »

Ἰδοὺ καὶ τὸ πρὸς τὴν Καρλότταν, τὴν Ἀύτταν, γραμματίον· εἶναι πλήρως πάθος καὶ παραχθῆ· τὰ γραμματία ταῦτα δὲν ἐπιτρέπονται εἰμὴ ἐν ἔσχατῃ ἀνάγκῃ, ὅταν τὸ πᾶν τετέλεσταί, καὶ ὅτε δύο οὐδέποτε πλέον μέλλουσιν νὰ ἐπαιδῶσιν ἀλλήλους.

« Ἐλπίζω νὰ ἐπανεέλθῃ, ἀλλ' ὁ Θεὸς γνωρίζει πότε.

ὦ! Καρλόττα, ὅτε ὠμίλει, ποῦ ἦτο ἡ καρδιά μου; Ὅτε ἐσυλλογίζεμην ὅτι σὰς ἐβλεπον διὰ τελευταίαν φορὰν! Ὅχι! ὄχι διὰ τελευταίαν φορὰν. Ἐν τούτοις ἀναχωρῶ αὐρίον. Ἀνεχώρησε; Τίς δαιμών σὰς ὤθησε λοιπὸν νὰ ὀμιλήσῃτε περὶ τῶν πραγμάτων ἐκείνων! Ὡς πρὸς ἐμὲ περὶ μελλούσης τῶντι ζωῆς προέκειτο. Προέκειτο περὶ τῆς γῆς ἢν οἰκοῦμεν τῆς γῆρός σου, ἢν ἠπαζόμεν διὰ τελευταίαν φορὰν, εἰς τὸν θάλαμον ἐκείνον, εἰς δὲν θὰ ἐπιστρέψω πλέον, καὶ περὶ τοῦ προσφιλοῦς πατρὸς ὅστις με συνῴδουσε διὰ τελευταίαν φορὰν . . . Τώρα, ἰδοὺ, εἶμαι μόνος καὶ δύναμαι νὰ κλαύσω. Σὰς ἀρίνω εὐτυχῆ, καὶ δὲν ἐξέρχομαι ἐκ τῶν καρδιῶν σας. Ὅθ' σὰς ἐπαιδῶ! Ἄλλ', ἀλλοίμονον! Ὅχι αὐρίον, οὐδέποτε!

« Εἰπέτε εἰς τὰ παιδία μου, Ἀνεχώρησεν! ὦ! δὲν δύναμαι νὰ ἐξακολουθήσω! »

Δεύτερον γραμματίον ἦν ἐγκεκλεισμένον ἐν τούτῳ

ΓΑΙΘΙΟΣ Τῆς ΚΑΡΟΛΟΤΤΑΣ.

11 Σεπτεμβρίου 1772.

« Τὰ πράγματά μου συνεσκευάσθησαν· ἡ ἡμέρα ὑποφώσκει ἐν τέταρτον ἀκόμη τῆς ὥρας, καὶ ἀναχωρῶ. Αἱ εἰκόνες μου, ἄς ἐλησθῶνσα καὶ ἄς θέλετε διανεῖμῃ εἰς τὰ παιδία μου ἰδοὺ ἡ δικαιολογία μου, ἐάν σὰς γράψω . . . ἐν ᾧ δὲν ἔχω τίποτε νὰ σὰς γράψω . . . Ἐχετε θαρρὸς ὅμως πάντοτε, Καρλόττα, μόνον ἀδίαφορίαν μὴ! Naί, Ἀδέλφια, ἀγαπῶ τὴν ἀνάγνωσιν, ἢ ἀνάγνωσις με κάμνει εὐτυχῆ! Ἀγαπῶ νὰ ἀναγινώσκω εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σας τὴν ἐμπιστοσύνην ἢν ἔχετε

ὅτι ποτὲ δὲν θ' ἀλλάξω. Ὑγίαινε, μυριάκις ὀγίαινε.

ΓΑΙΘΙΟΣ.

Ἡ ἀναχώρησις ὑπῆρξεν αἰφνίδια. Τὸ ἀποτέλεσμα ταύτης δὲν δύναμαι νὰ παραστήσω κάλλιον ἢ ἀνιγράφω μίαν σελίδα τῶν ὑπομνημάτων τοῦ Κέστνερου. Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο φέρει ἡμερομηνίαν 11 Σεπτεμβρίου 1772.

Περίεργον εἶναι τὸ νὰ ἐξετάσωμεν ὁποῖα δύναται νὰ ἦναι παρὰ τῷ ποιητῇ, ἢ ἐπὶ τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν ἐπιβρῶσθ' τῆς φιλολογικῆς ζωῆς. Ὅπως κατορθώσῃ εἰς καλῶς τὴν αὐτοβιογραφίαν ταύτην, ἔχει ἀνάγκην πολλῆς εὐκρινείας, καὶ πολλῆς παρατηρήσεως, αἵτινα ἀμφοτέρωτα νὰ συνυπάρχωσι εἶναι πρᾶγμα δύσκολον ἅμα καὶ σπάνιον. Ὅμοίως ἔχει ἀνάγκην καὶ πολλῆς παρρησίας, ἀπόφρασιν ἐχρύσεως νὰ ἐξείπῃ καὶ τὴν κατὰ καὶ τὴν ὑπὲρ ἀλήθειαν. Ὅθ' ἐβλεπέ τις τότε πῶς οὕτῃ ἢ διηγετικῆς ὑπερρεθίσεως τοῦ λογισμοῦ παραγεῖ διὰ πολυχρονίου ἐξίως νευρικῆν ὑπερρεθίσειν τῶν αἰσθημάτων· πῶς οὕτῃ ἢ διηγετικῆς θεωρίας τοῦ καλοῦ, ἢ ἀναγκάζεται τις νὰ εἰσάγῃ εἰς τὸ συγγραμμάτιόν του, προδιατιθῆσιν εἰς τὸν θερμὸν ἐνθουσιασμὸν πρὸς τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ, αἵτινα πραγματοποιοῦσιν αὐτὸν πρὸ τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν, καὶ πῶς ἡ ἀγέρωχος αὕτη ἀπὸ τῶν γυδαίων συμπερὸντων ἀπομακρυνοῖς ἐπιτρέπει νὰ προσηλωθῆμεν λατρείαν καθαρῶτα ἢν εἰς τὸν ἄξιον αὐτῆς· θὰ ἐβλέπομεν δ' ἐκτός τούτου ἔπειτα πῶς ἡ τέχνη ἐνοφθαλμιζέται κατὰ μικρὸν εἰς τὰ φυσικώτατα τῶν αἰσθημάτων καὶ ἀλλοιοῖ μεγάλως αὐτά· πῶς ἡ φαντασίαν συγχέει διὰ μῆς καὶ τὸ στιγμιαίως ἐν τῇ καρδίᾳ γεννώμενον, καὶ τὸ βαθμῶδ' ἐν τῷ ἔγκεφαλῷ καὶ κατὰ μικρὸν ἀναπτυσσόμενον τοιοῦτοτρόπως ὥστε δὲν γνωρίζει τις πλέον νὰ διακρίνῃ ἀκριβῶς τὰ ὄρια ἐκείνου ὑπερ αἰσθάνεται καὶ ἐκείνου ὑπερ ἐνυροπολεῖ.

Ὅθ' ἐβλέπομεν πῶς καὶ αὐτὸ τὸ εὐκίνητον καὶ ἢ πρὸς τὰς ἐντυπώσεις εὐκονία. ἀναγκαῖα ὅπως περιλαμβάνωμεν τὸ καλόν, διαφόρως ἐκδηλουμένη, καθιστᾷ τὴν σταθερότητα δυσκολωτέραν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, καὶ πῶς, κοί περ γινόμενος ἐπιδεικτικὸς ταχειῶν καὶ ἰσχυρῶν συγκινήσεων, δύναται τις νὰ τηρήσῃ τὴν συγκίνησιν ὀλιγώτερον καιρὸν, πλησιέστερον καὶ τῶν βραίων ὀδυνῶν καὶ τῶν εὐκόλων παρηγοριῶν!

Ὅπως καὶ ἂν ἔχωσι τὰ περὶ τούτου, ὅταν τις σκεφθῇ ὀλίγον περὶ τῆς ζωῆς, διαίρει αὐτὴν εἰς δύο μέρη, εἰς δὲ τὸ ἐσώτερον τῶν μερῶν τούτων δὲν δέχεται τὸ κοινόν. Ὅταν διατηρῇ τις τὸ σέβας πρὸς τὰς ἰδίας· ἑαυτοῦ συγκινήσεις καὶ ἐκείνας αἰτινας γεννώσιν αὐτάς, τηρεῖ τις δι' ἑαυτὸν μόνον καὶ τὴν χάραν καὶ τὴν λύπην.

Ἄλλ' ἢ πρώτη νεότης ἀγαπᾷ νὰ διηγῆται αὐτὴ πρὸς ἑαυτὴν. Ὑπάρχει δι' αὐτὴν θέληγερτόν τι εἰς τὰς ἐκμυστηρεῦσεις καὶ νομίζει ὅτι εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ νὰ ἀγαπᾷ ἀκόμη, ὅταν διηγῆται ὅτι ἡγάπησεν!

Ἰδοὺ τοῦ Βερθέρου ἡ δικαιολογία, ἐάν ἀριστοῦργημα ποτε τοιοῦτον ἔχει ἀνάγκην δικαιολογίας.

Ὁ Γαίθιος ἠθέλησε καὶ ἄρχας νὰ κάμῃ τραγωδίαν